

Cuba

NELLES
GIDS

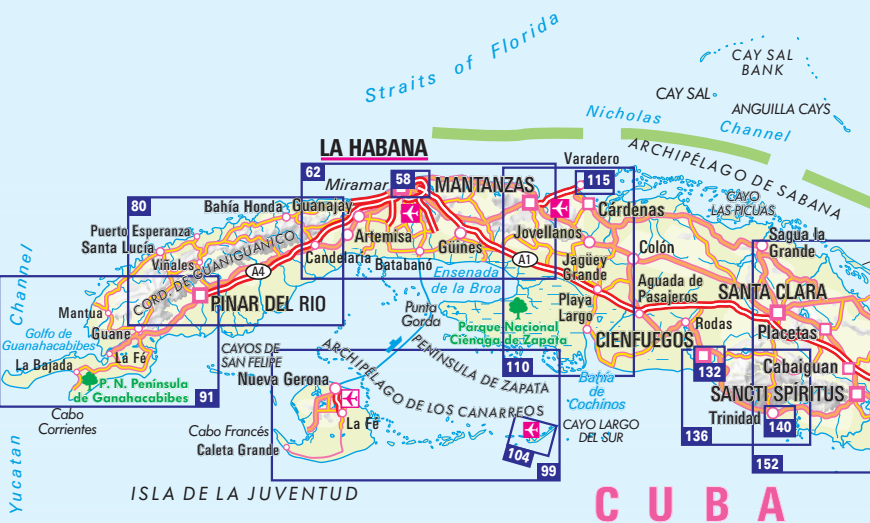
NIEUW met actuele reistips

Foto: Dathne (Dreamstime)

Mojito's in Havana • Cuba libre aan de playa
Cohiba, salsa en Tropicana

Nelles Verlag

met extra
HOTELLIJST
en talrijke
DETAILKAARTEN

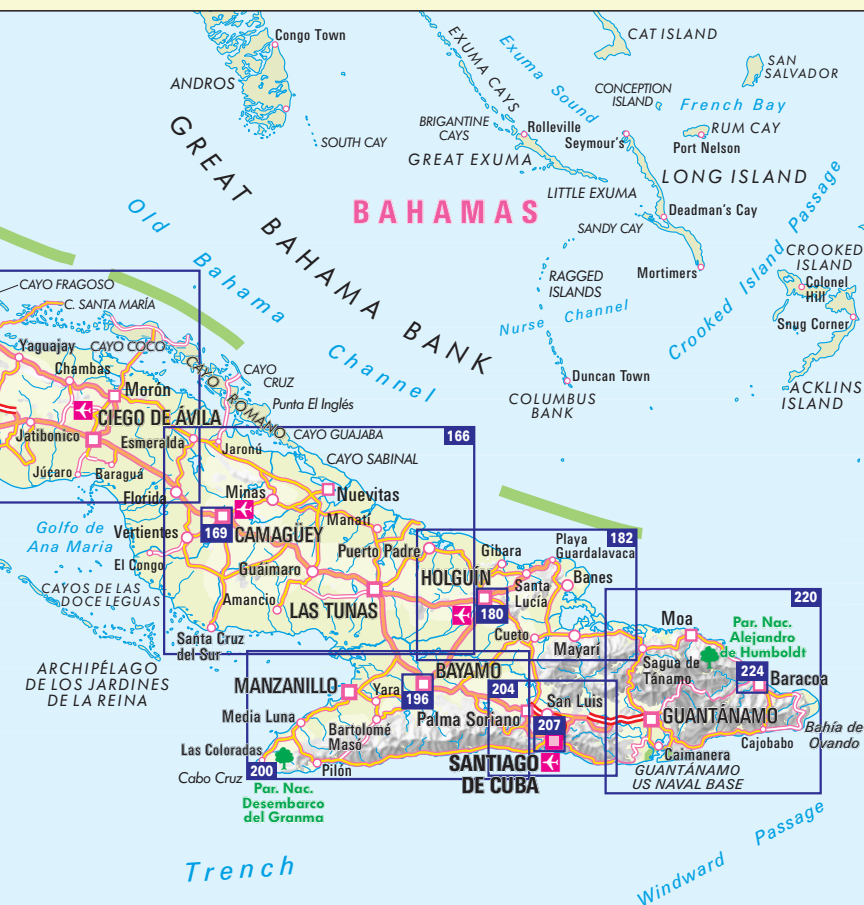
CARIBBEAN SEA

0 100 km
0 60 miles
© Nelles Verlag GmbH, München

CAYMAN BRAC
LITTLE CAYMAN
CAYMAN ISLANDS
(U.K.)
Cayman
GRAND CAYMAN
George Town

LIJST VAN KAARTEN

Cuba.	2-3	Los Canarreos	98-99
La Habana Vieja (Oud-Havana).	40-41	Cayo Largo	104
Havana	58-59	Provincie Matanzas	110
Provincie Havana	62-63	Varadero.	114-115
Provincie Pinar del Río (Oost).	80-81	Cienfuegos	132
Provincie Pinar del Río (West)	90-91	Sierra del Escambray	136

LIJST VAN KAARTEN

Trinidad	140-141	Bayamo	196
Cayo Coco en Midden-Cuba . .	152-153	Westelijke Sierra Maestra . . .	200-201
Camagüey - Las Tunas	166-167	Regio Santiago	204
Camagüey	169	Santiago	206-207
Holguín	180	Guantánamo	220-221
Provincie Holguín	182-183	Baracoa	224

LEGENDA

★★	topattractie (op de kaart)	★★	bezienswaardigheid (in de tekst)	★	oriëntatienummer in tekst en op kaart	8	oriëntatienummer in tekst en op plattegrond	■ ■	openbaar / belangrijk gebouw	■ ■	hotel / resort	●	restaurant, bar	■ ■	winkelcentrum, markt	✚ ✚	kerk, kerkhof	⌘	monument	BAYAMO (plaats) <i>Torre de Iznaga</i> (bezienswaardigheid)	de geel gemarkeerde namen worden in de tekst vermeld		administratieve grens		autoweg		grote verkeersweg		verharde hoofdweg (overweg. verharde weg)		gewone weg (overweg. verharde weg)		secundaire weg, karrenspoor		autoveerboot		spoor		voetgangerszone		afstand in kilometers		bushalte, parkeerplaats			wegnummer																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
★★		★★		★		8		■ ■		■ ■		●		■ ■		✚ ✚		⌘																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																															

COLOFON: Nelles Gids: Cuba

All rights reserved

© Nelles® Verlag GmbH, 81379 München, Machtlfinger Str. 11

Info@Nelles.com, www.Nelles.com

Druk 2013

ISBN 978-3-86574-404-3

Licentieovereenkomst: Onderwerp van de gebruikersovereenkomst zijn de door Nelles Verlag GmbH gepubliceerde digitale reisgidsen "Nelles Gids". Nelles Verlag GmbH verleent alleen aan eindklanten toestemming voor het gebruik van de "Nelles Gids". Nelles Verlag GmbH verleent de gebruiker een niet-exclusief en beperkt recht op het gebruik van de "Nelles Gids". De gebruikers hebben het recht om een digitale kopie van de gewenste reisgids te downloaden, een elektronische kopie daarvan als back-up op te slaan en, voor zover door Nelles Verlag GmbH ter beschikking gesteld, een exemplaar daarvan uit te printen en daarvan twee kopieën te maken. Elk ander gebruik is slechts toegestaan met schriftelijke toestemming van Nelles Verlag GmbH. Indien de gebruiker in strijd handelt met deze licentieovereenkomst, is hij verplicht om, ongeacht de aanspraak op eventuele verdere schadevergoeding, een contractuele boete te betalen voor elke opzettelijke schending van deze overeenkomst. De gebruiker wordt erover geïnformeerd dat het bedrijf Nelles Verlag GmbH ter bescherming van de "Nelles Gids" technische maatregelen heeft genomen. De gebruiker is niet gerechtigd de technische beschermingsmaatregelen te omzeilen zonder de toestemming van Nelles Verlag GmbH. De door Nelles Verlag GmbH toegevoegde auteursrechtvermeldingen, referenties en merknamen mogen door de gebruiker niet worden gewijzigd noch mogen zij worden verwijderd.

Disclaimer: Alle informatie in de "Nelles Gids" wordt door het team van Nelles Verlag GmbH zorgvuldig onderzocht en geactualiseerd en, waar mogelijk, gecontroleerd op nauwkeurigheid. Ondanks zorgvuldig onderzoek is het mogelijk dat de informatie in de "Nelles Gids" niet of niet meer relevant is. Nelles Verlag GmbH kan dus evenmin als het team van de "Nelles Gids" aansprakelijk worden gesteld voor de volledigheid en juistheid van de in de "Nelles Gids" aangeboden informatie. Nelles Verlag GmbH en het team van de "Nelles Gids" kunnen in het bijzonder niet aansprakelijk worden gesteld voor schade, ongemak of tekortkomingen, letsel of andere gevolgen, voortvloeiend uit de informatie in de "Nelles Gids". Deze disclaimer geldt echter niet voor schade die voortvloeit uit schade aan leven, lichaam of gezondheid, gebaseerd op een nalatig plichtsverzuim door Nelles Verlag GmbH of een opzettelijk of nalatig plichtsverzuim door een wettelijke vertegenwoordiger of agent van Nelles Verlag GmbH. Op dezelfde wijze geldt deze disclaimer niet voor andere schade die voortvloeit uit een grof nalatig plichtsverzuim door Nelles Verlag GmbH of een opzettelijk of grof nalatig plichtsverzuim door een wettelijke vertegenwoordiger of agent van Nelles GmbH.

Nelles Verlag GmbH is niet verantwoordelijk voor de beschikbaarheid van haar diensten.

Bij de hyperlinks en advertenties gaat het om inhoud die afkomstig is uit externe bronnen, waarvoor geen aansprakelijkheid is verschuldigd. Nelles Verlag GmbH distantiëert zich uitdrukkelijk van de inhoud van de gelinkte websites. In geen geval is Nelles Verlag GmbH aansprakelijk voor enige directe, indirecte, bijzondere of andere schade die voortvloeit uit het gebruik van een gelinkte website.

- N12 -

Lijst van kaarten	2
Colofon / Legenda / Voorbehoud.	4

1 LAND EN VOLK

Hoogtepunten	12
Opwarmertje	13
Geschiedenis in vogelvlucht	14
Cuba's natuur.	17
Geschiedenis en cultuur	25

2 HAVANA

Havana	39
Habana Vieja	43
El Morro en La Cabaña	55
Malecón en Vedado	57
Miramar	61
Provincie Havana: westen.	62
Provincie Havana: zuiden	65
Havana's groengordel	65
Playas del Este	67
<i>INFO: Restaurants en bezienswaardigheden</i>	<i>70-75</i>

3 PINAR DEL RÍO

Las Terrazas	79
Soroa / San Diego de los Baños.	82
Pinar del Río	84
Viñales	85
Península Guanahacabibes.	90
<i>INFO: Restaurants en bezienswaardigheden</i>	<i>92-93</i>

4 LOS CANARREOS

Isla de la Juventud	97
Nueva Gerona.	99
Cayo Largo del Sur	103
<i>INFO: Restaurants en bezienswaardigheden</i>	<i>105</i>

5 TUSSEN VARADERO EN DE VARKENSBAAI

Península de Hicacos en Varadero	109
Matanzas.	118
Península de Zapata	122
Playa Girón	124
<i>INFO: Restaurants en bezienswaardigheden</i>	<i>124-127</i>

6 RONDON DE SIERRA DEL ESCAMBRAY

Cienfuegos	131
Trinidad	138
Topes de Collantes	144
Valle de los Ingenios	146
INFO: Restaurants en bezienswaardigheden	147

7 TUSSEN SANTA CLARA EN CAYO COCO

Santa Clara	151
Sancti Spíritus	156
Ciego de Ávila	157
Cayo Coco	158
INFO: Restaurants en bezienswaardigheden	160-161

8 CAMAGÜEY EN LAS TUNAS

Camagüey	165
Playa Santa Lucía	172
Las Tunas	173
INFO: Restaurants en bezienswaardigheden	175

9 HOLGUÍN

Holguín	179
De stranden van Holguín	183
Guardalavaca	187
Banes	188
Mayarí	190
INFO: Restaurants en bezienswaardigheden	190-191

10 GRANMA EN SANTIAGO

Bayamo	195
Guisa	198
Gran Parque Nacional de Sierra Maestra	199
Golf van Guacanayabo	201
Santiago de Cuba	205
INFO: Restaurants en bezienswaardigheden	213-215

11 HET OOSTEN VAN CUBA

Guantánamo	219
Baracoa	223
Moa	228
INFO: Restaurants en bezienswaardigheden	229

12 THEMA'S

Cuba's calorierijke keuken	232
Cuba's dagelijks brood: muziek	234
Film en kritiek	236
Op Cuba schrijven en blijven?	238

13 PRAKTISCHE TIPS

Vorbereidingen	240
Aankomst en vertrek	240
Geld	240
Gezondheid	241
Klimaat en reistijd	241
Kleding	242
Reizen naar Cuba	242
Per vliegtuig	242
Per cruiseschip	242
Per schip	242
Reizen op Cuba	242
Per touringcar / Per bus	242
Per taxi	243
Per trein	243
Binnenlandse vluchten – lijnvluchten	243
Per fiets / Per huurauto	244
Liften	244
Praktische tips van A tot Z	245
Alarmnummers	245
Alleen reizen	245
Bedelen / Diefstal / Drank	245
Elektriciteit	245
Entreprijzen	246
Eten / Feestdagen / Festivals / Fooien	246
Fotograferen	247
Openingstijden / Prijsniveau / Roken	247
Taal / Telefoon	247
Tijd / Veiligheid / runners	248
Winkelen	248
Adressen	
Algemeen	248
Ambassades op Cuba	248
Cubaanse ambassades	248
Toeristische informatie	249
Taalgids	249
Auteurs	250
Fotografen	250
Register	251
Accommodatie	257

PORTEADOR PRIVADO
Antonio Alonso

PALMA SORIANO
STGO. DE CUBA
No. 8171

UB-00259

DIESEL

AIRE

60

HOOGTEPUNTEN

****Havana** (zie p. 39) verrast steeds weer met imposante gebouwen uit de pre-revolutionaire tijd, die in het socialistische Cuba een nieuwe bestemming kregen: ****Museo de la Revolución**, ***Capitolio** of ***Hotel Nacional** uit de tijd van de dictatuur, of het koloniale ****Fortaleza San Carlos de la Cabaña**.

****La Habana Vieja** (zie p. 43): levendig en tegelijk eerbiedwaardig is de smalle, door toeristen en Cubanen bevolkte straat ****Calle Obispo** in Havana's oude stadskern; meteen om de hoek liggen Hemingways favoriete kroeg ***Bodeguita del Medio** en het luisterrijke ***Plaza de la Catedral**.

Cabaret Tropicana (zie p. 61): deze grandioze show presenteert sinds 1939 onveranderlijk elke nacht temperamentvolle schoonheden en beroemde muzikanten onder de blote hemel.

****Valle de Viñales** (zie p. 88): het landschap is hier sprookjesachtig mooi met zijn steile, begroeide rotsen, omgeven door de rode, vruchtbare aarde van de beroemde tabaksvelden.

****Cayo Largo del Sur** (zie p. 103): betoverende duikgebieden en verlaten, stranden met poederzand – een Robinson Crusoe-eiland, maar dan met all-in-comfort.

****Península de Hicacos** (zie p. 109): het 20 km lange schiereiland met het gezellige toeristenoord ***Varadero** is het brandpunt van het Cubaanse strandtoerisme en wonderbaarlijk genoeg nergens overvol; gasten kunnen kiezen uit een breed spectrum van accommodatie: van een eenvoudig familiehotel tot aan de ooit Amerikaanse droomvilla ****Mansion Xanadú**.

****Palacio del Valle** (zie p. 134): het fantasierijke Moorse slot in ***Cienfue-**

gos weerspiegelt de rijkdom van een zonderlinge zakenman en is tegenwoordig voor eenieder toegankelijk.

****Trinidad** (zie p. 138): in Cuba's mooiste stadje bekoren de schitterende koloniale gebouwen langs de klinkerstraatjes, terwijl ook de ligging adembenemend is: tussen het Caribische strand, het gebergte ***Sierra del Escambray** en het historische suikerrietlandschap ****Valle de los Ingenios**.

***Santa Clara** (zie p. 151): met het ***Monumento Comandante Ernesto Che Guevara** vereert de stad de wellicht wereldwijd populairste revolutionair van de 20ste eeuw; hier rust zijn stoffelijk overschot.

****Cayo Coco** (zie p. 158): het grote en ongelooftijk veelzijdige eiland aan Cuba's noordkant voldoet samen met het buureiland ***Cayo Guillermo** aan alle voorwaarden voor een paradijselijke strandvakantie en verblijdt watersporters, natuurvrienden en duikers.

****Camagüey** (zie p. 168): de op twee na grootste stad van Cuba kan bogen op erg fraaie koloniale architectuur, bv. rondom het smaakvol gerestaureerde ****Plaza San Juan de Dios**.

****Museo Arqueológico Chorro de Maíta** (zie p. 187): het archeologische museum nabij de prachtstranden van de provincie Holguín belicht rondom een Indo-Cubaans grafmonument de prehistorie van Cuba.

****Gran Parque Nacional Sierra Maestra** (zie p. 199): waar zich in Cuba's hoogste bergwouden ooit Fidel Castro met zijn getrouwen schuilhield, kan men nu heerlijk wandelen.

****Santiago de Cuba** (zie p. 205): bekend om zijn Caribische carnaval en pronkend met het middeleeuwse ****Casa Diego Velázquez**, de ***Moncada-kazerne** (symbool van de revolutie) en dagelijks de beste Cubaanse muziek in het beroemde ***Casa de la Trova**.

***Baracoa** (zie p. 223): gelegen in weelderige natuur en uitvalsbasis voor verkenningen in het ***Parque Nacional Alejandro de Humboldt**.

Vorige pagina's: In het Viñalesdal – tabaksboer met ossenploeg voor een mogote. Openbaar streekvervoer in Santiago de Cuba. Rechts: Cabaret Tropicana.

OPWARMERTJE

Geheimzinnige schateilanden, vijftig jaar revolutie en een eeuwenoude koloniale erfenis – tabak, suiker en rum: Cuba's mensen, wier voorouders indianen, Europeanen en Afrikaanse slaven waren, hebben hun stempel gedrukt op het eiland en zijn flair: muziek en dans lijkt hier eenieder in het bloed te zitten en beheersen het dagelijkse leven. Cubaanse humor en geestrijke slagvaardigheid temperen menig streng voorschrift van het socialistische land. De Cubanen zijn met recht trots op hun exemplarische onderwijsstelsel; buitenlandse gasten hebben bijzonder profijt van de bezonnen, ontvankelijke inwoners.

Wie wil, vindt overal een 'Buena Vista Social Club', oud en modern cultureel erfgoed, gesprekspartners op cultureel en wetenschappelijk niveau, maar ook Cubanen die ten aanzien van de economische problemen van het land geen blad voor de mond nemen.

Een vakantie in de prachtige en luxe toeristenzones van Cuba heeft met

de alledaagse Cubaanse werkelijkheid zo goed als niets te maken; toeristen leven hier in een gerieflijke cocon.

Cuba is een juweel van een eiland in het Caribische gebied. Paradijselijke, sneeuw Witte stranden vervullen de meest uiteenlopende wensen: wie eenzaamheid zoekt, trekt zich op afgelegen eilanden terug; wie gezelschap zoekt, komt aan zijn trekken in de uitgestrekte, moderne hotelgebieden – nergens echter zijn de geweldige stranden overvol.

De zee rond Cuba is een uniek eldorado voor duikers: grotendeels ongerept, met bijna altijd kristalhelder water, subtropische temperaturen en een overweldigende onderwaterwereld. Professionele duikbases rond het eiland bieden toegang tot deze natuurschatten. Ook steeds meer zeilers waarderen inmiddels het unieke, rustige eilandenrijk van de Cayos en Cuba's uitnodigende gasthavens.

Cuba-kenners hebben echter vooral respect voor de veelzijdige en vitale Cubanen zelf. Fidel Castro verwoordde het ooit zo: De grootste schat van Cuba zijn de Cubanen.

Vanaf ca. 4000 v. C. Het verzamelaars- en jagersvolk der Guanahatabey komt naar Cuba; later komen de hoger ontwikkelde Ciboney en dan het akkerbouw bedrijvende volk van de Taíno.

1492 Columbus landt bij zijn eerste ontdekkingsreis op Cuba's noordkust voordat hij verder zeilt naar Hispaniola, waar de Spaanse kolonisatie van het Caribische gebied begint.

Vanaf 1511 Diego Velázquez sticht als gouverneur van Cuba binnen een paar jaar zeven steden; hoofdstad is Santiago. Spaanse kolonisten, die met name van veeteelt leven, en soldaten breken het verzet van de inheemse bevolking, die vrijwel uitgeroeid wordt.

1519 Vanuit Cuba begeeft Hernán Cortés zich naar het Amerikaanse vasteland en overtuigt twee jaar daarna het Aztekenrijk.

1607 Havana met zijn beschutte haven wordt eilandhoofdstad en omslagplaats voor de Spaanse schepen uit Midden- en Zuid-Amerika die met goud en koloniale producten in konvooien naar Europa zeilen.

17de eeuw Grootgrondbezitters fabriceren suiker mbv. Afrikaanse slaven. Keuterboeren van de door hongersnood geplaagde Canarische Eilanden beginnen tabak te verbouwen.

1762 Bij de wedloop om kolonies in Amerika verovert Engeland Havana. Onder Engelse heerschappij heerst er op Cuba grote economische vrijheid en voorspoed.

1763-1868 Al na 10 maanden ruilt Engeland Cuba in voor Florida; de liberale ondernemingszin blijft ook onder de Spaanse koning Karel III behouden. Vijftig nieuwe steden ontstaan en Noord-Amerika wordt een nieuw afzetgebied voor Cubaanse producten, met name voor suiker.

1791 Na slavenopstanden op het buureiland Haïti verhuizen Franse kolonisten naar Cuba.

Vanaf 1794 Middels stoommachines en slaven neemt de suikerproductie enorm toe. Het eiland krijgt een zeer moderne infrastructuur. Cuba blijft Spanje trouw als kolonie terwijl in de rest van Latijns-Amerika veel landen onafhankelijk worden.

1868 Met de vrijlating van zijn eigen slaven luidt suikerbaron Carlos Manuel de Céspedes een nieuw tijdperk in: doel is Cuba los te weken van het moederland Spanje.

1868-1878 De afmattende guerrilla-oorlog van de opstandige *mambises* (vrijheidsstrijders) tegen de Spanjaarden eindigt met een patstelling in het Verdrag van Zanjón.

1886 De slavernij op Cuba wordt afgeschaft.

1895 Aan het begin van de tweede onafhankelijkheidsoorlog sneuvelt nationale held en dichter José Martí.

1898 Kort voor het succes van de *mambises* stappen de VS in de oorlog, hun valt de zege op de Spanjaarden toe. Alleen de VS en

Sinds de 17de eeuw is de teelt en verwerking van suikerriet een belangrijke pijler van de Cubaanse economie.

Spanje doen mee aan de onderhandelingen over Cuba's losmaking van het moederland; de Amerikanen verwerven privileges op Cuba en investeren meteen op grote schaal.

1902 Cuba wordt een republiek; de VS behouden het recht op interventie; zij en de Cubaanse elite domineren de economie, het volk verarmt.

1903 De VS pachten de Guantánamo-baai voor 99 jaar, vernieuwing verdrag 1934.

1914-1918 Het eiland wordt een eldorado

voor het gokspel, de prostitutie en de praktijken van de Amerikaanse maffia.

1924-1933 Dictatuur van Gerardo Machado.

1934 Met Amerikaanse hulp brengt Fulgencio Batista de dictator ten val, wordt in 1940 tot president gekozen en komt na verloren verkiezingen in 1952 dankzij een coup weer aan de macht.

26-7-1953 Fidel Castro en getrouwen overvallen de Moncada-kazerne in Santiago als teken van verzet tegen Batista's regime. Ze

José Martí, Cubaanse dichter en strijder voor Cuba's onafhankelijkheid, wordt als nationale held vereerd.

worden gearresteerd, in 1955 het land uitgezet en ze formeren zich opnieuw in Mexico.

1956-1958 Fidel Castro's guerrillagroep landt met het schip Granma op Cuba en wint ondergronds steeds meer aanhangers voor de Cubaanse revolutie.

1-1-1959 Na Batista's vlucht trekken de revolutionairen Havana binnen en introduceren vol elan hun socialistische regime.

1961 Cuba nationaliseert grote buitenlandse bedrijven; de VS antwoorden met een handels-

embargo en ondersteunen Cubaanse ballingen bij een aanval op de Varkensbaai, die door Fidel Castro's leger soeverein wordt gepareerd.

1962 Cubacrisis: De stationering van Russische kernraketten op Cuba provoceert de VS, een kernoorlog wordt nu voorkomen.

1960-1989 Cuba's economie drijft op de handel met de Sovjet-Unie: aardolie tegen suiker.

1991 De neergang van de Sovjet-Unie leidt tot een economische crisis, Castro roept de 'speciale periode in vredestijd' uit: levensmiddelen gaan op rantsoen, brandstof is schaars.

2000 Het terughalen van het naar Miami gevluchte kind Elián González brengt de 1 miljoen Cubaanse ballingen in Florida onder de aandacht.

2003 'Zwarte Lente': arrestatiegolf van critici van het regime.

Vanaf 2005 Hugo Chávez, Castro-vriend en president van Venezuela, levert aardolie aan Cuba in ruil voor medisch personeel.

2006 Vanwege zijn slechte gezondheid treedt Fidel Castro niet meer in het openbaar op; zijn broer Raúl neemt zijn taken waar.

2008 Fidel Castro doet afstand van alle staatsfuncties, zijn broer Raúl wordt tot president gekozen. Cuba wordt getroffen door de mondiale economische crisis alsook door de drie orkanen Gustavo, Ike en Paloma.

2009 President Obama versoepelt de reismogelijkheden naar Cuba voor de in de VS wonende Cubaanse ballingen.

2010 Legalisering van zelfstandigheid in enkele branches (o.a. kappers, taxichauffeurs, gastronomie, bouwbedrijven) vanwege het vanaf 2011 geplande massaontslag van 1,3 ambtenaren. De dissident Orlando Zapata Tamayo sterft in februari na een hongerstaking van 85 dagen in de gevangenis, met als gevolg protesten en een arrestatiegolf. 52 politieke gevangenen moeten met hun families naar Spanje emigreren. Voor het eerst sinds zijn darmziekte (2006) vertoont Fidel Castro zich weer in het openbaar; hij oogt redelijk fit.

2011 De 84-jarige Fidel Castro staat na 40 jaar nu ook officieel het partijleiderschap af aan zijn 'jongere' broer Raúl Castro (79). Arrestatie van burgerrechtenactivisten. Afname van suikerproductie.

CUBA'S NATUUR

Caraïben – alleen al de klank van dit woord belooft weelderige tropische eilanden in bonte kleuren, met glinsterende zandstranden en levenslustige mensen. Duizenden eilanden liggen ten oosten van de smalle landbrug tussen Noord- en Zuid-Amerika, op de oevers waarvan palmen door passaatwinden worden beroerd. Daarbij vergeet je snel dat het de oorlogszuchtige Caraïben waren, de oerwoners uit noordoostelijk Zuid-Amerika, die het eilandgebied met de twee randzeeën – de Golf van Mexico en de Caraïbische Zee – zijn naam gaven.

Cuba is uniek onder de Caraïbische eilanden. Het is niet alleen het grootste eiland van de regio – het barst er gewoonweg van de superlatieven. Zijn geschiedenis is opwindend: van kolonie tot land van de revolutie. Cuba's natuur kent vele verrassingen en is adembenemend: de glanzende stranden van de ca. 6000 km lange kustlijn lijken eindeloos, ongeëvenaard in het Caraïbische gebied zijn de vrijwel ongerepte duikgebieden rondom het eiland, en ook het vasteland biedt vele natuurwonderen, zoals de kleinste vogel ter wereld, die uitsluitend in Cuba's ondoordringbare oerwouden te vinden is.

Cuba is met ongeveer 111.000 km² bijna even groot als Oostenrijk en Zwitserland samen en het sluit de ruim 3000 km lange eilandengordel rond de Caraïbische Zee in het noordwesten af. Men noemt de noordelijke en qua oppervlakte grote eilanden Cuba, Hispaniola, Puerto Rico en Jamaica de Grote Antillen, de kleinere in het oosten en het zuiden de Kleine Antillen. Ten noorden van deze eilandengordel vormt de derde groep de Bahama's met duizenden riffen en *cayos* (vlakke eilanden) een veraderlijke hindernis voor de scheepvaart tussen de Atlantische Oceaan en

de Golf van Mexico. Geen wonder dat Christoffel Columbus in 1492 bij zijn eerste oversteek van de Atlantische Oceaan hier op een eiland stuitte: Guanahani. Korte tijd later zeilde hij via het Oude Bahamakanaal verder naar het westen en daar stuitte hij op Cuba.

Zijn leven lang wilde hij absoluut niet weten dat hij niet in zijn beoogde doel Indië aan land was gegaan; de tropische eilandwereld van Amerika staat zelfs tot op de dag van vandaag bekend als de West-Indische Archipel en West-Indië. Cuba's enorme lengte, namelijk 1250 km van oost naar west, heeft Columbus wellicht gesterkt in zijn overtuiging. Van noord naar zuid is het eiland echter zeer smal, op het smalste punt maar 31 km.

Cuba ligt in de subtropen tussen 20° NB en 23° NB. Zuid-Amerika is 700 km ver weg, Noord-Amerika maar 140 km en via Straat Yucatán is het naar Midden-Amerika slechts 210 km. Ondanks de nabijheid van Midden- en Noord-Amerika, heeft Cuba's natuur vele kenmerken van Zuid-Amerika. Dat is plausibel gezien de geringe afstanden tussen de afzonderlijke eilanden van de Antillen: van Cuba naar het oostelijke buureiland Hispaniola (thans: Haïti en de Dominicaanse Republiek) is het via de Windward Passage bijvoorbeeld maar 83 km; op een heldere dag kunt u van het ene eiland naar het andere kijken.

Geologie

Ook geologisch is Cuba stevig verbonden met de zuidelijke eilanden: de duidelijk herkenbare Antilliaanse gordel markeert de rand van het *Caraïbisch plat*. Dat is een van de grote brokstukken ('plat') van de aardkorst die langzaam tegen elkaar schuiven, wat zo nu en dan, als de spanning tussen de platten te groot wordt, voelbaar is als aardbeving in het bergland van de Sierra Maestra, in Cuba's zuidoosten.

Hier ligt ook Cuba's hoogste top, de Pico Turquino. Die is met zijn slechts

Links: Tabaksplantages kenmerken vooral het landschap in het westen.

1972 m betrekkelijk laag vergeleken met de hoogste bergen op de naburige eilanden Hispaniola in het oosten en Jamaica in het zuiden (resp. 3175 m en 2292 m). Maar u moet deze hoogte zien in verhouding tot de Caymantrog, die direct van de Sierra Maestra de diepte in duikt: hier gaat deze steil aflopende trog meer dan 7000 m neerwaarts – een verschil van meer dan 9000 m over een afstand van 50 km! Zo'n enorm verval kent bij benadering alleen de Yucatántrog, die er in westelijke richting op aansluit en 5000 m diep is.

De cayos – Cuba's eilandenwereld

Doorgaans is de zee rondom Cuba in het begin echter ondiep. Voor de kust liggen duizenden eilanden en eilandjes. Deze *cayos* (enkelvoud: *cayo*, Engels: *key*, ook: *cay*) zijn vlak en meestal groen door mangroven en weelderig struikgewas; sommige hebben zandstranden. Eindeloos lange koraalriffen beschermen de meer dan vierduizend grote en kleine eilanden van de Cubaanse archipel.

Met deze fantastische, oneindig lijkende guirlandes van eilanden en op sommige plaatsen de onmiddellijk daarachter gelegen kuststrook komt Cuba glansrijk tegemoet aan de verschillende wensen die men kan hebben met betrekking tot een idyllische strandvakantie. De vier grootste eilandengroepen zijn immers in uiteenlopende mate ontsloten voor toeristen:

Wie houdt van rust, bezoeken in het noordwesten de ruim 100 km lange **Archipiélago de los Colorados** (provincie Pinar del Río). Alleen op Cayo Levisa is er een hotel en Cayo Jutías heeft een strandbar – dat is alles.

De **Archipiélago de Sabana-Camagüey** strekt zich meer dan 400 km lang uit voor de noordkust, in het wes-

ten begrensd door een 20 km lange, smalle, cirkelvormige landtong met een smetteloos zandstrand in een knalblauwe zee. Hier ligt **Varadero**, het onbetwiste centrum van Cuba's strandtoerisme. Meer dan 200 km verder naar het oosten zijn meerdere vakantie-eilanden via kilometerslange dammen verbonden met het hoofdeiland. Slechts een paar hotels omzomen de zandstranden van Cayo Santa María; voor het hotel dorp op Cayo Coco en het buureiland Cayo Guillermo (aangeprezen als de *Jardines del Rey*) is er inmiddels een eigen vliegveld gekomen. Langs de kust ten oosten van de archipel zijn in Santa Lucía, aan de Playa Covarrubias en ten noorden van Holguín (Playa Pesquero, Guardalavaca) kleine, bijzondere toeristische centra ontstaan.

Cuba's zuidkust wordt voornamelijk omlijst door ontoegankelijke mangrovebossen met daarvoor mijlenver ondiepe zee. Aan de zuidelijke rand van de hoogstens zeven meter diepe Golfo de Batabanó strekt zich de **Archipiélago de los Canarreos** uit: daartoe behoren het mysterieuze Isla de la Juventud – met 2200 km² het grootste eiland op het hoofdeiland na – en een groot aantal verlaten *cayos*. Direct aan de zuidrand, bij de steile afgrond van de Yucatántrog, hebben ze ongeëvenaarde stranden van fijn zand. Het langgerekte eilandje Cayo Largo is het prototype van een afegelegen Caraïbisch eilandparadijs: eindeloos strand, lagunes, mangrovebossen, meerdere all-inhotels, vliegveld, duikstation, jachthaventje...

Verder oostwaarts voor Cuba's zuidkust (met een onderbreking van 100 km rotskust en strandjes bij Trinidad en Cienfuegos) ligt tussen de Golfo de Ana María en de Golfo de Guacanayabo Cuba's meest verlaten eilandengordel, 200 km lang: de **Archipiélago de las Jardines de la Reina**, is onbewoond op een paar vissers na. Hier liggen een paar van de meest fantastische onderwaterlandschappen van het Caraïbisch gebied. Hotels zoekt u hier vergeefs.

Rechts: Hoornkoraal, sponzen en koralen in Cuba's sprookjesachtige onderwaterwereld.

De zee rondom Cuba

Het Caraïbisch gebied is al lange tijd een populair en op vele plekken behoorlijk afgegraasd duikgebied. Het grandioze duiklandschap rondom Cuba bleef daarentegen decennialang onbereikbaar. Zelfs duikers die de Caraïbische regio als hun broekzak kennen krijgen nu de gelegenheid volkomen maagdelijke onderwatergebieden te ontdekken.

De huidige Cubaanse duikplekken lagen tienduizenden jaren geleden boven water, want tijdens de laatste ijstijd lag de zeespiegel over de hele wereld om en nabij de honderd meter lager. De basis waarop Cuba rust bestaat voor een groot deel uit kalksteen dat door regen en grondwater oplost en uitslijt. Daardoor worden er kommen en holen gevormd, wordt het gesteente poreus of ontstaan er door verwerking wonderlijke vormen. Toen de zeespiegel na de ijstijd begon te stijgen, verdwenen de bij de kust gelegen rotspartijen onder water.

Als een grot bovengronds al sprookjesachtig oogt, dan biedt deze onder water, geheel begroeid en door kleurige

Caraïbische vissen omzwermd, een haast onwerkelijk aanzien. Behalve door koraalriffen wordt het beeld van de Caraïbische Zee vooral bepaald door sponzen van een ongelooflijke kleuren- en vormrijkdom (300 soorten) en hoornkoralen (medusahoofden), die de poreuze kalkrotsen overwoekeren. Cuba's maritieme fauna en flora verschilt slechts weinig van die in de rest van het Caraïbische gebied. Dat komt door de stromingen: water uit de Atlantische Oceaan dringt tussen de Kleine Antillen door de Caraïbische Zee binnen en gaat als 'Caraïbische stroom' verder westwaarts en via Straat Yucatán tot in de Golf van Mexico. Vandaar verplaatst het zich als 'Golfstroom' oostwaarts langs de noordwestkust van Cuba en via Straat Florida terug naar het noorden van de Atlantische Oceaan. Maar de grillige kustlijnen, de zeer verschillende diepten en de complexe temperatuurwisselingen in de Amerikaanse Middellandse Zee veroorzaken vele tegenstromingen en kolkende onderstromingen, waardoor het leven in deze wateren makkelijk alle kanten op gaat.

Dierenwereld

Onder Cuba's landdieren zijn veel soorten die nergens anders in de wereld voorkomen. Mini-exemplaren van dieren zijn de kleinste vogel van de wereld, de *zunzuncito* (de helenakolibrie, *Calypte helenae*), de kleinste kikker of de op één na kleinste vleermuis ter wereld. Zeldzaam zijn de *almiquí*, een 40 cm lange neuswoeler, de *manjuarí*, de kaaimanvis (kleine zoetwaterroofvis met krokodilachtige bek), of de *manatí*, de rondstaartzeekoe die het zeegras in de ondiepten voor de kust afgraast. Nachtdieren zijn de *jutías* genoemde, maximaal 60 cm grote boomratten (*Capromys ssp.*); op deze smakelijke knaagdieren maakten de Indo-Cubanen, de precolumbiaanse bevolking, jacht.

De Cubaanse krokodil *cocodrilo* (*Crocodylus rhombifer*) en de vaker voorkomende Amerikaanse krokodil *caimán* (*Crocodylus acutus*) kunnen

goed worden geobserveerd bij kwekerijen; deels komen de ruim 3 m lange reptielen ook terecht op de restaurantborden. Van Cuba's 26 slangensoorten is er geen een gevaarlijk voor de mens. Vijf schildpadsoorten, ooit een lekkernij voor de Indo-Cubanen en piraten, worden tegenwoordig in een aantal *criaderos* (kwekerijen) grootgebracht. Van de 1400 landmollusken (weekdieren) werden de polymita vanwege hun kleurrijke slakkenhuisjes haast gedecimeerd door gefascineerde verzamelaars.

In totaal zijn er op Cuba 355 vogelsoorten waargenomen, waarvan vele trekvogels. Met een beetje geluk hoort u de blauw-wit-rode nationale vogel *tocororo* (de Cubaanse trogon, *Priotelus temnurus*) fluiten. Vaak kunt u de groenglinsterende kolibrie *zunzún* (*Chloristilbon ricordii*) of de zwarte *tiñosas*, de kalkoengier met zijn kale rode kop (*Cathartes aura*), zien. In de mangrovebossen broeden pelikanen en diverse reigersoorten, de *coco* genoemde rode en witte ibissen (*coco blanco*, *Eudocimus albo*) en flamingo's.

Boven: De almiquí – bijzonder zeldzaam op Cuba. Rechts: polymita-slakken, een soort die wordt bedreigd door verzamelaars.

Cuba's natuur en de mensen

Op Cuba groeien niet alleen tabak en suikerriet: tot op de dag van vandaag vinden natuurliefhebbers oorspronkelijke flora en fauna, vooral in het steile gebergte en de moerassige en versteen-de kalksteenvlakten.

In het oosten van het land heb je behalve de Sierra Maestra de kleine, zeer ontoegankelijke en omstreeks duizend meter hoge bergregio's van de Altiplanicie de Nipe, de Sierra del Cristal, de Cuchillas de Moa-Toa-Baracoa en de Sierra del Purial, die bijzonder rijk zijn aan zeldzame planten en dieren. In het nationaal park Alejandro Humboldt in Oost-Cuba zijn de gidsen goed geïnformeerd.

De midden op het eiland gelegen Sierra del Escambray, tot 1140 m hoog, is op de steile hellingen door veel wandelpaden ontsloten. In het westen van Cuba ligt de lange, nog geen 700 m hoge keten van de Cordillera de Guaniguanico. Haar *mogotes* (vrijstaande tropische karstrotsen), steile hellingen en grotten zijn een rijke vindplaats van

zeldzame planten en dieren – om niet te spreken van de betovering van dit dramatische landschap.

Drie karstvlakten, lastig begaanbaar door moeras en bos, zijn kostbare reservaten voor de Cubaanse flora en fauna: in het westen op het Península de Guanahacabibes, in het zuiden op Isla de la Juventud de Llanura cársica del Sur met het moerasgebied Ciénaga de Lanier, en op Midden-Cuba, aan de Caraïbische kant, op het Península de Zapata.

Niet alleen de natuurbescherming maar ook de visserij en de jacht kennen hartstochtelijke aanhangers in Cuba. In de visrijke kustwateren worden jaarlijks diverse internationale viswedstrijden gehouden vanuit enkele jachthavens, zoals op Cayo Largo en in Tarará. In een aantal van de overwegend kunstmatige irrigatiemeren zijn zoetwater-vissen uitgezet. De trekvogels in de winter en de eenden in de vochtige streken en meren oefenen grote aantrekkingskracht uit op jagers. Groter wild heeft men op sommige plekken uitgezet, zelfs uit Afrika afkomstige zebra's, antilopen en struisvogels.

Plantenwereld

Voordat er mensen kwamen wonen bestond het eiland voor ongeveer 95 procent uit bos. Thans wordt 60 procent van Cuba in beslag genomen door vee-teelt en landbouw en bedraagt het bos-aandeel 18 procent. Cuba's nationale boom is de inheemse *palma real* (koningspalm, *Roystonea regia*); bij de witte, geurige nationale bloem *mariposa* (vlinderbloem, *Hedychium coronarium*) gaat het om een gemberplant uit de Himalaya.

Toch is een beduidende rijkdom aan inheemse flora bewaard gebleven, vooral de opvallende bomen. Toeristen houden van de *uva caleta* (zeedruif, *Coccoloba uvifera*), omdat die aan de stranden vaak voor schaduw zorgt. De *ceiba* (kapokboom, *Ceiba pentandra*) is voor veel Midden-Amerikaanse volke-

ren heilig en heeft een machtige, van stekels voorziene stam en met katoenachtige vezels gevulde vruchten. De *yagruma* (*Cecropia peltata*) valt op door zijn vingerachtig gelobde reuzenbladeren, die een donkergroene gladde bovenkant en een witbehaarde onderkant hebben. De grote bloemen van de kaasjeskruidboom *majagua* (*Hibiscus ssp.*) krijgen vaak bezoek van de *zunzun*-kolibrie. Als er geen *güira* (kalebasboom, *Crescentia cujete*) zou zijn, zouden er ook geen *maracas*-ramme-laars in Caraïbische orkesten te horen zijn. Cuba's vijgenbomen (*yagüey*, *Ficus ssp.*), hebben vaak opvallende luchtwortels. Van de 70 palmensoorten is de in Pinar del Río en op Isla de la Juventud inheemse *palma barrigona* bijzonder vanwege zijn flesvormige stam. De kokospalm behoort tot de bomen die zijn ingevoerd.

Belangrijke inheemse boomvruchten zijn: de peerachtige *guayaba* (guave), vaak met ijs, suiker en melk in een mixer verwerkt tot een *batido*; de *fruta bomba*, papaja; diverse soorten *annona*, van buiten groen en van binnen met wit,

Boven: Cuba's nationale vogel, de tocororo, heeft veren in de rood-wit-blauwe kleuren van de Cubaanse vlag. Rechts: Zomerse onweersbuien en orkanen zorgen voor overvloedige regen.

zoet vrucht vlees en glanzend zwarte zaden. Vaak ziet u de uit Azië stammende mangoboom en de Midden-Amerikaanse avocadoboom (*aguacate*).

Zetmeelhoudende wortelknollen hebben o.a. de *malanga* (met reusachtige, pijlvormige bladeren), de aardappelachtige *boniato* en de als een boompje uitziende *yuca* (*Manihot esculenta*). Van hun knollenmeel wordt o.a. *casabe* gemaakt, een soort broodsurrogaat.

Klimaat

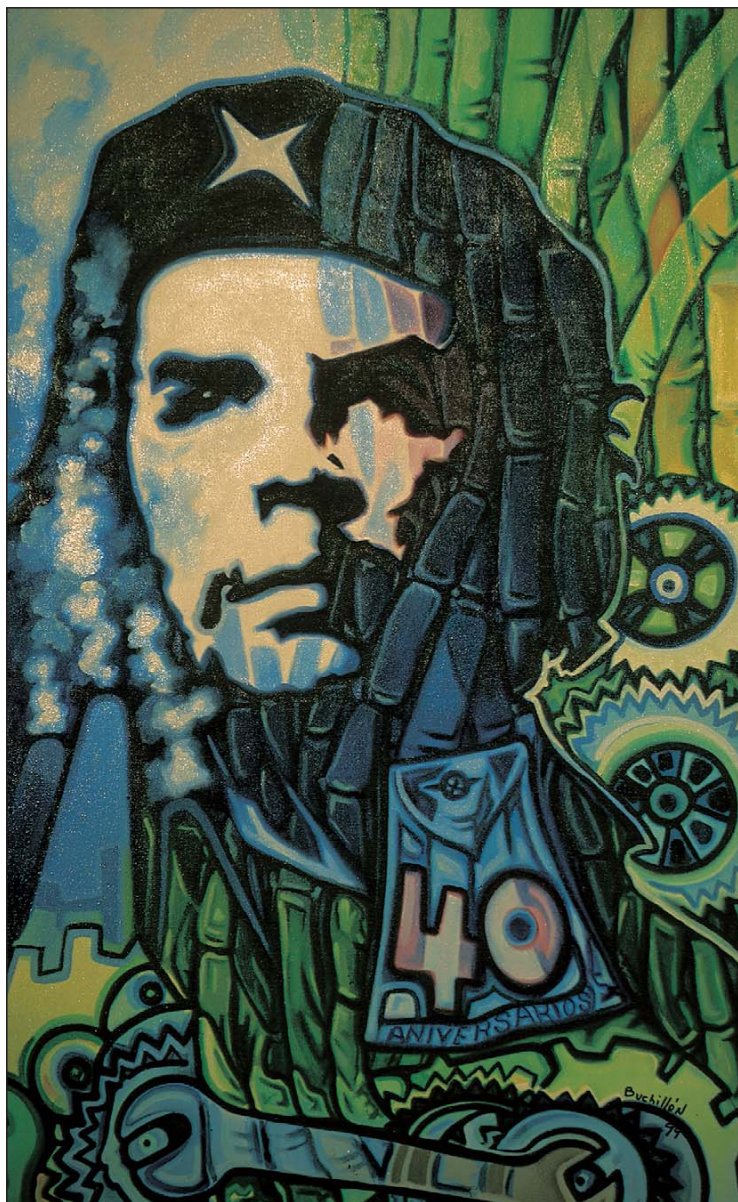
Het betrouwbaarst in Cuba zijn de constante, zachte passaatwinden uit het oosten en noordoosten. Van mei tot oktober vallen korte buien, vooral in mei en juni. Ze worden verwelkomd als verfrissing. Hier, aan de rand van de tropen, drijft de krachtige zomerzon de vochtige lucht snel naar grote hoogten, met als gevolg hevige onweer.

Stortbuien voordat de droge tijd begint die tot april duurt, worden zeer gewaardeerd door de Cubaanse landbouwers. Aan het einde van het jaar hebben tabak en suikerriet water nodig; daarna

moet het weer tot de oogst (*zafra*) in april zo droog mogelijk blijven.

Een betere winter, *invierno*, kunt u zich als toerist niet wensen: droog en warm, de lucht omstreeks 22 °C, het water 26 °C in januari. Aan de noordwestkust komt er 's winters soms ook koude wind uit Noord-Amerika, met dagtemperaturen van 15-17 °C. Op hetzelfde moment kan het in de Sierra Maestra op de zuidoostkust, die in de luwte ligt, tot aan de 30 °C worden. De Cubanen vieren in juli en augustus vakantie, bij lucht- en watertemperaturen van 28 tot 29 °C.

Voor de beruchte wervelstormen van het Caraïbische gebied hoeven Cubareizigers zich minder zorgen te maken dan elders. De windsnelheden van ruim 180 km/u en een neerslag van meer dan 2000 mm in korte tijd zijn hier even verwoestend als overal in het Caraïbisch gebied, maar Cuba's informatie- en reddingsmethoden ertegen zijn voorbereid. Vooral tussen september en november kan zich een tropische cycloon (*ciclón*) voordoen, maar lang niet elke wervelstorm bereikt het eiland.

GESCHIEDENIS EN CULTUUR

Cultuur van de indianen

Meer dan 6000 jaar geleden, voordat de eerste inwoners kwamen, was Cuba een paradijselijk, bebost eiland. Men weet slechts weinig over de *Guanahatabeyes*, die verzamelaars en jagers waren, en de *Ciboneyes*, die al aardewerk konden vervaardigen. Later immigrerden vanuit het Noorden van Zuid-Amerika via de Antillen de *Taínos*, die Arawak spraken en in verschillende groepen kwamen. Ze bedreven akkerbouw en waren verwant met de bewoners van de Grote Antillen en de Bahama's.

In het Taíno-dorpsmuseum *Aldea Taína* nabij Guardalavaca (provincie Holguín) kan men zich een goede voorstelling maken van hun cultuur: ze hadden bv. stamhoofden (*caciques*) en medicijnmannen (*behiques*). Tijdens hun ceremonies rookten ze *tabaco* uit een dun soort pijpje of opgerolde bladeren van de plant die toen 'tabak' (*Nicotiana tabacum*) zou worden genoemd en zijn mondiale zegetocht begon. De taal van de Taínos leeft nog steeds voort in Cubaanse plaatsnamen en een aantal begrippen: *hurricane*, de tropische wervelstorm, komt van de naam van de windgod *Huracán*. Een hangmat werd *hamaca* (Engels: *hammock*) genoemd. Op Cuba heet een sigaar nog altijd *tabaco*; *bohíos* zijn de met palmbladeren bedekte boerenhutten; de zetmeel bevattende knollen van de *yuca* zijn niet meer weg te denken uit het dagelijks leven.

De vernietiging 1492-1519

Columbus was op 28 oktober 1492 in de baai van Bariay geland en had daarna de oostelijke kust van Cuba en het nabu-

rige eiland Hispaniola nauwkeurig geïnspecteerd. In zijn dagboek dweept hij over de schoonheid van het landschap. Hij kon na zijn terugkeer het Spaanse hof dertien ontvoerde *indios*, een paar exotische producten en wat goud overhandigen – goud, dat was wat het koningshuis zo begeerde.

Zo uitmuntend Columbus was als zeevaarder, zo ongeschikt was hij als gouverneur van het land dat hij pas had verworven en dat aanvankelijk vanaf Hispaniola werd bestuurd. De goudvondsten waren teleurstellend en de *indios*, die uiterst onmenselijk werden bejegend door de Spanjaarden, rebelleerden. Koning Ferdinand stuurde Diego Velázquez als gouverneur naar de Nieuwe Wereld, die zich vanaf 1511 op Cuba concentreerde om naar goud te laten zoeken. Steeds meer kolonisten uit Spanje vestigden er zich en tussen 1512 en 1515 werden de eerste zeven steden gesticht. Ze bestaan nog tot op de dag van vandaag, ook al zijn er een paar later verplaatst of verbouwd: Baracoa, Bayamo, Santiago, Trinidad, Camagüey, Santi Spíritus en La Habana.

De Spaanse immigranten mochten op het aan hen toegewezen land de autochtone bevolking slavenarbeid laten verrichten (*encomienda*) en hadden de plicht op zich genomen hen voor het christendom te winnen. Aldus beroofden de Europeanen de oorspronkelijke bewoners van hun grond, hun arbeidskracht, hun geloof en vaak ook van het leven: ze waren niet gewend aan het werk en de gruwelijke behandeling. De indianen waren niet resistent tegen meegebrachte Europese ziekten zodat de inheemse bevolking door verschillende epidemieën werd gedecimeerd. Bovendien trokken de Spaanse soldaten moordend door het land.

Bartolomé de Las Casas verbleef tussen 1512 en 1515 als grootgrondbezitter op Cuba; hij was zo ontdaan over het gedrag van zijn landgenoten, dat hij afstand deed van zijn bezittingen en dominicaner monnik werd. Zijn verontrus-

Links: Hij siert muren, T-shirts en bankbiljetten – Ernesto Che Guevara (naar een beroemde foto van Alberto Korda) werd een van de iconen van de Cubaanse Revolutie en de wereldwijde socialistische beweging.

tende berichten aan het Spaanse hof leidden alleen pro forma tot wetten ter bescherming van de indianen; uiteindelijk was zijn voorstel om Afrikanen in te zetten als arbeidskrachten mede debet aan de eeuwenlange, mensonterende slavenhandel. De indiaanse bevolking werd bij Columbus' aankomst geschat op 100.000 tot 300.000 mensen. Veertig jaar later waren zij praktisch verdwenen en hun cultuur was met geweld geïntegreerd in die van hun koloniale meesters. In 1514 telde men op Cuba 22.726 Spaanse bewoners, van wie veruit de meeste mannen waren. Ongeveer de helft van hen had een indiaanse vrouw.

Draaischijf van het goud 1519-1762

Na de snelle overwinning van de geslepen Hernán Cortés op het Mexicaanse Aztekenrijk in 1521 lag Cuba tegenover een reusachtig continent met onmetelijke goudvoorraden. Waarom zou men nog langer op Cuba blijven, waar de paar goudmijnen al bijna waren uitgeput? Het eiland raakte snel ontvolkt en er bestond spoedig zo'n gebrek aan arbeidskrachten dat er nauwelijks te denken was aan intensieve landbouw. Halverwege de 16de eeuw telde men nog maar een paar honderd Spanjaarden, ongeveer duizend vrije indianen en nog eens achthonderd Afrikaanse en indiaanse slaven. Het bijna ontvolkte eiland voederde echter andere immigranten uit Europa: paarden, koeien, geiten, schapen en varkens – vee dat sinds de tweede reis van Columbus hier de willemis in was gevlucht. De enige nog lonende bron van inkomsten voor de kolonisten was de extensieve veeteelt. Gepekeld vlees en gelooide dierenhuiden zou lange tijd de belangrijkste economische activiteit op Cuba blijven.

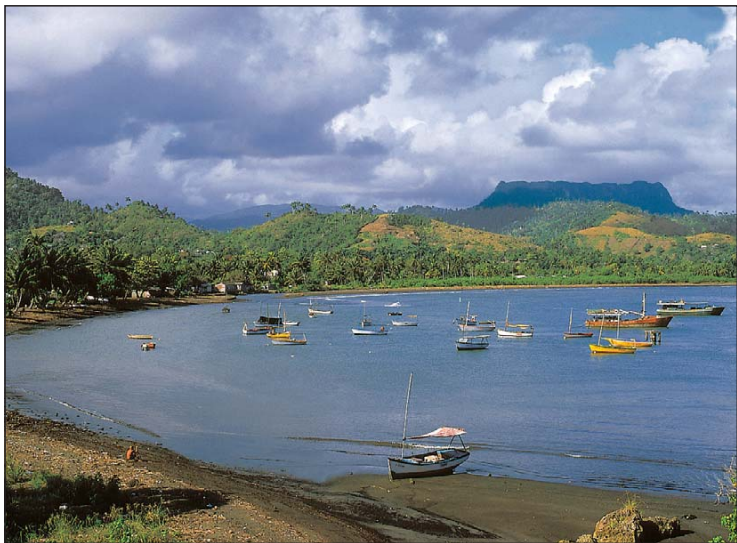
In 1519 werd Straat Florida – tussen

het schiereiland Florida, de Bahama's en Cuba – ontdekt als een betrouwbare zeeroute naar Europa. Eeuwenlang zeilden Spaanse schepen, die waren geladen met goud en zilver, via deze route vanuit Zuid- en Midden-Amerika naar Europa. De kostbare vrachten op de vaarroutes langs de Cubaanse noordwestkust lokten al snel piraten uit verscheidene Europese landen naar het Caraïbisch gebied. Ze opereerden met kaperbrieven van hun regeringen of als vrijbuiters op eigen houtje. De Spanjaarden konden hun handelsschepen geen militaire begeleiding meegeven; in plaats daarvan voeren de schepen in grote konvooien, waardoor de piraten zich lieten afschrikken. Van groot voordeel was de ligging van de veilige haven van de hoofdstad Havana (sinds 1607) aan de noordkust van Cuba: hier verzamelden de Spaanse zeilschepen zich met hun kostbare vrachten.

Alle importwaren uit Amerika moesten via de haven van Cádiz lopen. In Sevilla waakte de strenge centrale Indische Raad over al het doen en laten in de Nieuwe Wereld. En in de kolonies bestonden strenge import- en exportvoorschriften en hoge belastingen. Maar hoe moesten de bestuursambtenaren in Cuba's steden de ca. 6000 km lange kustlijn controleren? Weliswaar leed menige plaats op het onbeschermd platteland van Cuba onder onverhoedse aanvallen van piraten, maar de kolonisten, wier aantal weer begon te groeien, werkten ook samen met de illegaal in de Caraïbische wateren opererende schepen. Onttrokken aan de greep van koninklijke opzichters en belastinginners was het lonend om Cubaanse producten te ruilen tegen Europese goederen en slaven uit Afrika.

Van de door hongersnood geteisterde Canarische Eilanden kwamen in de 17de eeuw veel boeren naar Cuba om mee te kunnen profiteren van de inmiddels in Europa mode geworden consumptie van tabak. Maar strenge voorschriften maakten de Cubaanse ta-

Rechts: Christoffel Columbus gaf de afgetopte berg bij Baracoa, een belangrijk oriëntatiepunt voor zeelieden, de naam 'El Yunque' (Het Aambeeld).

baksboeren het leven zuur en dat leidde in het jaar 1723 tot een opstand tegen de autoriteiten. Verstarde koloniale wetgeving, begrensde afzetmarkten, corruptie en smokkel als uitweg uit de ellende kenmerkten Cuba's economie tot 1762.

Trouwe kolonie 1762-1868

De politieke landkaart van het Caraïbisch gebied werd langzaam maar zeker bonter: met behulp van piraten hadden Hollanders, Engelsen en Fransen de Spanjaarden, die zich te zeer met het reusachtige, steeds onrustiger wordende continent moesten bezighouden, wat eilanden afhandig gemaakt en ontwikkelden daarop een lucratieve koloniale economie gebaseerd op suikerriet- en koffieverbouw. De Fransen hadden zich gevestigd op Haïti (Hispaniola) en de Kleine Antillen, de Engelsen bezaten sinds halverwege de 17de eeuw de Bahama's en Jamaica en ook het Noord-Amerikaanse vasteland kwam steeds meer onder hun invloed. Veel Spanjaarden uit de veroverde Caraïbische gebieden zochten hun toevlucht op Cuba.

Omstreeks 1750 telde alleen Havana al ongeveer 170.000 inwoners en in de rest van Cuba woonden nog eens zoveel mensen. Havana was de machtigste stad in het Caraïbisch gebied: al het goud en zilver uit de Spaanse koloniën op het vasteland kwam hier bij elkaar, schepen werden er gerepareerd en geproviandeerd, handel en ambachten kwamen er tot bloei: een verleidelijk doel voor Engeland dat met Jamaica en de Bahama's Cuba geografisch in de tang had. In 1762 belegerden de Engelsen Havana en bezetten het eiland. In 1763 behoorde het echter alweer tot het vroegere moederland: Engeland ruidde het tegen het tot dan toe Spaanse Florida. Maar de vreemde heerschappij die tien maanden had geduurd betekende een forse breuk met het verleden voor Cuba! Het bracht de Cubanen vrijhandel, die door Spanjes vooruitstrevende koning Carlos III (reg. 1759-1788) niet werd gedwarsboomd. Cuba's suiker werd nu in Noord-Amerika verkocht en men kon slaven uit Afrika importeren. Om nieuwe plantages te ontginnen werd het eiland ontbost. Er ontstonden